

Rozwój mowy dziecka w drugim roku życia

Drugi rok życia to dla dziecka okres bardzo intensywnego rozwoju psychomotorycznego. To także czas szybkich zmian jakie dokonują się w mowie dziecka. Zaczyna ono przyswajać sobie nowe dźwięki:

- ✓ rozwija się system fonetyczno-fonologiczny (do końca 2 roku życia – dziecko powinno wymawiać wszystkie samogłoski ustne, spółgłoski p, m, b, t, d, n, ś),
- ✓ nadal może być osłabiona pionizacja języka,
- ✓ część spółgłosek jest w charakterystyczny sposób zmiękczone – jest to spowodowane typowym dla tego wieku unoszeniem nasady języka ku górze, z czasem nawyk ten zanika,
- ✓ mogą pojawić się trudności z artykulacją spółgłosek wargowo – zębowych (f, w) oraz tylnojęzykowych (k, g) – najpóźniej do 3 roku życia powinny się one pojawić w fonetycznym inwentarzu dziecka,
- ✓ mowę 2 latka cechuje niedojrzałość motoryczna, która powoduje występowanie wielu zjawisk językowych tzn. w mowie dwulatek mogą występować: uproszczenia grup spółgłoskowych, upodobnienia, metatezy (przestawki), epentezy (wstawki), substytucje (zastępstwa).

Zjawiska te ustępują wraz z rozwojem:

- ✓ możliwości artykulacyjnych tj. sprawności czuciowo-motorycznych narządów artykulacyjnych,
- ✓ wzbogaceniem systemu fonetyczno-fonologicznego,
- ✓ wzrostem liczby wykonywanych prób nazywania.

Na początku 2 roku życia dziecko posługuje się kilkoma/kilkunastoma słowami w większości zrozumiałymi dla najbliższego otoczenia (mama, tata, baba, dada, bum, fu, mi, papa, da). Dziecko ma trudności z wyodrębnianiem ze zdań wypowiedzianych przez dorosłych nazw odnoszących się do przedmiotów i ludzi – jest mu łatwiej, gdy używamy prostych słów, zwłaszcza onomatopei.

Dwulatek:

- ✓ rozumie większość nazw osób, przedmiotów i czynności, które mają związek z jego najbliższym otoczeniem.
- ✓ rozumie proste zdania pojedyncze, złożone z 2, 3 elementów (szczególnie te, które zawierają często powtarzane wyrażenia przymikowe „do domu, na spacer”).
- ✓ pod koniec 2 roku życia zaczyna kształtować się rozumienie związków przyczynowo-skutkowych, co związane jest z rozumieniem zdań złożonych podrzędnie wyrażających relacje przyczynowe (są to tylko podstawowe relacje przyczynowe związane z codziennym życiem „daj buty, bo idziemy na spacer”).
- ✓ mowa dziecka jest bezfleksyjna, wypowiedziane słowa są najczęściej rzeczownikami w mianowniku i czasownikami w 3 os. l. poj.

- ✓ dziecko mówi w 3 os. l. poj., ale wraz kształtowaniem się świadomości (odrębności) – „ja” pojawia się forma pierwszoosobowa.
- ✓ zaczyna dostrzegać niektóre informacje wyrażone w przypadkach zależnych (nie ma tatusia, nie ma lali).
- ✓ słowo i gest stanowią jeszcze całość (słowo i gest rączki – „daj”) – gest wskazywania palcem zaczyna być łączony z zaimkiem „tu” i „tam” – z czasem gesty zostają wyeliminowane.
- ✓ opuszczanie przyimków (czasami już przy zachowaniu poprawnej formy fleksyjnej rzeczownika) może pojawić się forma przejściowa przyimka – „a” (ide a góle).

Rozumienie wypowiedzi słownych przez dziecko zależne jest od konsytuacji. Szczególną uwagę należy zwrócić na rozumienie wypowiedzi słownych, które nie są osadzone w jednoznacznym kontekście sytuacyjnym – rozumienie języka powinno być diagnozowane w izolacji od wpływów konsytuacji.

Rozumienie mechanizmów fleksyjnych jest podstawą uruchomienia ich we własnym języku. W tym celu dziecko musi doskonalić umiejętność naśladowania zachowań językowych dorosłych oraz zdolność dzielenia uwagi.

Słownik dziecka dwuletniego powinien obejmować:

a. rzeczowniki:

- nazwy osób, najczęściej członków rodziny,
- nazwy zwierząt, najczęściej takich, z którymi dziecko miało kontakt lub poznawało w różnych zabawach poprzez onomatopeje,
- nazwy pokarmów (na podstawie własnego doświadczenia),
- nazwy zabawek: lala, miś, auto, piłka, klocki, bajka, książeczka, rowerek, wiaderko, łopatką, sanki, kredki, balon, pociąg,
- nazwy części ciała,
- nazwy ubrań,
- wyposażenie domu,
- elementy świata poza domem.

b. czasowniki – używane zwykle w 3 os. l. pojedynczej:

- spać, jeść, myć, dawać (daj), iść, jechać, kupić, boleć, oglądać, mieć, siedzieć, bać się, bawić się, układać, latać, kąpać, sikać, czytać, mówić, płakać, biegać, spaść, upaść, rysować.

c. przymiotniki:

- mały, duży, gorący, ciepły, zimny, dobry, zły, głodny, czasami: brzydki, ładny, czysty, brudny, chory.
- Dziecko może też jeszcze używać jednego swoistego przymiotnika w kilku znaczeniach na przykład: be – brzydki, gorący itp.

d. przysłowki: ciepło, zimno, powoli, ładnie, brzydko, dobrze, źle.

- e. zaimki – tam, tu, to, co?, kto?, mój.
- f. przyimki – na, do, u, w, dla lub niekiedy jeden uniwersalny zaimek „a”.
- g. spójnik „i”.
- h. liczebniki: jeden, dwa, trzy.
- i. partykuły: nie.

Podany wyżej zestaw słów jest tylko przykładem tego czego od dwulatka w zakresie rozwoju słownikowego możemy oczekiwać. Zasób słownika dziecka w tym wieku jest ściśle związany z jego indywidualnymi doświadczeniami. Także realizacja – wypowiedanie słów może być różna, pełna zniekształceń i neologizmów.

Niniejsze opracowanie jest wskazówką pozwalającą zorientować się, czy rozwój mowy dziecka przebiega prawidłowo. W razie jakichkolwiek wątpliwości należy zasięgnąć opinii logopedy.

Opr. mgr Marzena Walkowiak

Bibliografia:

Cieszyńska J., Korendo M. „Wczesna interwencja terapeutyczna. Stymulacja rozwoju dziecka od noworodka do 6 roku życia” WE, Kraków 2007